СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

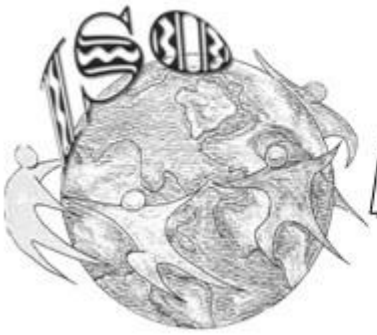

УДК 381.82:006.1

Віткін Л.М.

МІЖНАРОДНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ВІДКРИТА ДЛЯ ЗМІН

Окреслено ключові напрями Плану дій ISO, проаналізовано результати Плану та основні принципи і критерії внесення змін до основоположних документів ISO. Проаналізовано базові стратегічні програми зазначеної стратегії у призмі виконання положень цих програм в українській системі технічного регулювання. Визначено завдання системи технічного регулювання, стандартизації, метрології України на найближчу перспективу.

Ключові слова: *міжнародний стандарт, технічне регулювання, стандартизація, метрологія.*

19–22 вересня 2017 року українська делегація взяла участь у 40-ій Генеральній асамблеї Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), яка проходила у м. Берлін (Федеративна Республіка Німеччина) за підтримки та організації Німецького інституту стандартів (DIN).

Україна є повноправним членом зазначеної Організації з 1 січня 1993 року. Загалом у складі ISO 120 повноправних членів, 39 членів-кореспондентів та 3 члени-абоненти, якими є організації зі стандартизації країн, що розвиваються.

Основним завданням ISO є сприяння розвитку стандартизації та суміжних видів діяльності з метою забезпечення міжнародного обміну товарами та послугами, а також розвиток співробітництва в інтелектуальній, науково-технічній та економічній сферах.

Членство України в ISO сприяє удосконаленню національної інфраструктури якості та впровадженню міжнародних стандартів з метою підвищення конкурентоспроможності української продукції та створення сприятливого інвестиційного середовища.

Цього року Генеральна асамблея ISO відзначила три річниці: 40-річчя Генеральної асамблеї ISO, 70-річчя ISO та 100-річчя DIN. Проте важливішим, ніж минулий час, є **майбутнє стандартизації**. Саме це стало лейтмотивом теми тижня ISO у Німеччині: "**Відкриті для нового, відкриті для змін"**. У рамках цієї теми учасники Генеральної асамблеї мали змогу зосередитись на майбутньому стандартизації, нових інструментах, нових продуктах і процесах, разом дослідити, які труднощі та виклики постають на шляху багатьох національних органів стандартизації [1].

Під час заходу було розглянуто низку важливих питань, зокрема щодо:

- розвитку та зміцнення національної інфраструктури якості країн-членів ISO;
- посилення стратегічної спроможності національних органів стандартизації;
- застосування інструментів управління проектами до процесу розроблення стандартів;
- надання якісних послуг розробникам і користувачам стандартів;
- розповсюдження стандартів та оптимального використання інформаційних та комунікаційних технологій у процесах стандартизації;
- підвищення рівня залученості країн-членів, що розвиваються, до процесів міжнародної стандартизації;
- ролі стандартів і технічних регламентів у підтримці державної політики;

– застосуванню належної регуляторної практики (GRP) та аналізу регуляторного впливу (RIA) країнами-членами ISO;

– ролі та значення міжнародних стандартів у контексті Угоди про технічні бар'єри в торгівлі СОТ;

– залучення молодих фахівців до процесів стандартизації;

– взаємодії регуляторних органів та національних органів стандартизації в контексті формування та реалізації державної політики у сфері технічного регулювання та інші питання.

Всебічну оцінку найпотужнішої організації зі стандартизації, якою є ISO, надав Ніколас Флурі, який виконував обов'язки Генерального секретаря ISO з липня 2017 року. У своїй доповіді він висвітлив нові можливості для розроблення міжнародних стандартів ISO на основі консенсусу, відзначив розвиток співпраці між країнами-членами та Центральним секретаріатом ISO; розширення співробітництва з організаціями-партнерами; надав оцінку підвищенню прозорості системи ISO, зміцненню її політики та фінансової стабільності, а також високо оцінив діяльність Центрального секретаріату.

Основну увагу було приділено реалізації Стратегічного плану дій на 2016–2020 роки, у якому окреслено основні напрями діяльності країн-членів ISO, спрямованих на розв'язання соціально-економічних, політичних та технологічних проблем, а саме:

1) Курс на застосування стандартів ISO у всьому світі передбачає розроблення і впровадження прийнятних міжнародних стандартів шляхом:

– ефективного застосування стандартів у промисловості та отримання реальної користі для економік країн, які їх застосовують;

– видання міжнародних стандартів чіткою, зрозумілою мовою, яка легко сприймається при читанні та є зручною у використанні;

– підвищення рівня застосування стандартів як інструменту досягнення ефективності ведення бізнес-діяльності;

– врахування у стандартах змінних потреб споживачів.

2) Розроблення стандартів високої якості через всесвітнє членство в ISO передбачає розроблення ринково-орієнтованих стандартів, спрямованих на потреби промисловості, споживачів та зацікавлених у торгівлі сторін.

3) ***Залучення зацікавлених сторін та партнерів*** передбачає координацію зусиль регіональних та світових партнерів-організацій з метою отримання прибутку та поліпшення взаємодії членів ISO із зацікавленими сторонами.

4) ***Розвиток людських і організаційних ресурсів*** передбачає зміцнення потенціалу можливостей при прийнятті рішень країнами-членами ISO, враховуючи їх стратегічні пріоритети, культуру та економічний розвиток; забезпечення можливостей для отримання більш значних прибутків для членів ISO.

5) Ефективне використання технологій та зосередженість на комунікаціях розглядається як плідна взаємодія із зацікавленими сторонами та спрощений доступ до ринку.

Серед основних пріоритетних цілей Стратегічного плану дій на 2016–2020 роки можна визначити такі:

- **Удосконалення процесу розроблення стандартів** (підвищення якості розроблення стандартів ISO, покращення поліграфії, задоволення ринкових потреб засобами стандартизації, всебічний розвиток фахівців, залучених до процесів розроблення стандартів);
- **Посилення зобов'язань зацікавлених сторін** пропорційно до розвитку, очікувань, національних пріоритетів, потреб мови та регіонального контексту (розвиток партнерства у процесі розроблення стандартів, забезпечення ефективної регіональної політики ISO, урахування інтересів зацікавлених сторін у процесі розроблення стандартів, визначення пріоритетів в умовах зростання глобальних викликів та змін у сфері стандартизації);

- **Розвиток і навчання** (належний рівень фінансування програм в рамках Плану дій ISO для країн, що розвиваються, на 2016–2020 роки, розроблення і доведення високоякісних навчальних матеріалів до всіх членів ISO, підтримка співпраці між навчальними закладами та національними органами стандартизації);
- **Маркетинг та взаємозв'язки** (створення та розповсюдження рекламних матеріалів про стандарти, стандартизацію, зв'язок стандартизації із суміжними важливими сферами; надання навчальних послуг країнам-членам ISO, пов'язаних з питаннями маркетингу та продажу стандартів; підтримка членів ISO в успішному просуванні на ринки за допомогою навчальних матеріалів, настанов, рекомендації тощо);
- **Застосування інформаційних технологій** (інтеграція національних IT-систем до процесів стандартизації, інвестування у формат XML та полегшення його використання, подальший розвиток баз даних стандартів);
- **Розвиток сфери оцінки відповідності** (впровадження інструментарію Комітету ISO з оцінки відповідності (CASCO), організація тренінгів щодо використання стандартів з оцінки відповідності, забезпечення зворотного зв'язку ринок/користувач щодо впровадження схем оцінки відповідності, що базуються на інструментарії CASCO);
- **Захист авторського права (IPR Protection)** (координація та обмін інформацією з членами інформаційної мережі ISONET з метою заохочення членів ISO до боротьби з нелегальним використанням стандартів, використовуючи відповідні інструменти і методи захисту авторського права).

Таким чином, порівняно з попередніми цілями ISO стратегічні цілі Організації на період 2016–2020 років доводять готовність міжнародної стандартизації *застосовувати нові методи та інструменти у процесі розроблення стандартів на основі елементів прозорості та всебічної відкритості системи ISO* на всіх рівнях з метою підвищення зацікавленості користувачів та розробників стандартів у більш ефективному та цільовому застосуванні міжнародних стандартів на національному рівні.

У ході засідання Генеральної асамблеї до учасників також було доведено інформацію стосовно **внесення змін до Статуту та Правил процедури ISO**, які набудуть чинності з 1 січня 2018 року.

Зазначені зміни були розроблені вузькоспеціалізованою групою експертів з перегляду питань управління ISO та були затверджені Радою ISO у вересні 2017 року. Крім того, запропоновані зміни опрацьовуються незалежними експертами з юридичних питань на предмет відповідності швейцарському законодавству та Цивільному кодексу Швейцарії.

Основними принципами та критеріями внесення змін до основоположних документів ISO є:

– оновлення та наближення процесів управління ISO до належних міжнародних практик;

– раціоналізація структурних органів в системі управління ISO;

– внесення змін в контексті ключових стратегічних напрямів діяльності ISO, а саме щодо:

збалансованості відповідальності для виконання специфічних важливих завдань;

оцінювання навичок та досвіду кандидатів до Ради ISO;

підвищення ефективності діяльності Ради ISO;

більш чіткого визначення функцій та обов'язків Генерального секретаря;

забезпечення дотримання правових норм та норм етичної поведінки всіма членами керівного складу ISO.

Переглянута версія Статуту ISO включає відповідні зміни більш високого рівня у сталих положеннях стосовно діяльності Організації, її керівних органів та посадових осіб.

Оновлений звід Правил процедури ISO змінює поточну структуру Організації та базується на трьох різних Правилах процедури для Генеральної асамблеї, Ради та Технічної керівної ради ISO (TMB). Крім того, змінено положення щодо опису Технічного завдання,

членства та інших ключових елементів всіх органів, підзвітних Раді ISO, на противагу теперішній ситуації, коли вся інформація поширюється через мережу Резолюцій Ради та подібних документів.

З метою уникнення дублювання інформації та проблем синхронізації з Правил процедури ISO виключено положення робочого характеру, які охоплені іншими офіційними документами ISO (наприклад, такими як Робочі процедури ТМВ, Директиви ISO/IEC), але водночас включено посилання на них у разі потреби.

Таким чином, **нові редакції Статуту та Правил процедури ISO складатимуть єдиний звід керівних документів Організації – оновлений та уніфікований** – на противагу значній кількості документів, які були розроблені в різні часи та які, в деяких випадках, є невідповідними сучасним реаліям.

Такий новий звід керівних документів дозволить ISO налагодити ще більш ефективний та справедливий процес управління організаційною структурою у повній відповідності з визнаними міжнародними належними практиками.

У цьому контексті значну увагу в рамках засідання Генеральної асамблеї було приділено застосуванню належної регуляторної практики (GRP) та аналізу регуляторного впливу (RIA) країнами-членами ISO.

Мета регуляторної політики полягає у забезпеченні застосування регуляторних норм в інтересах суспільства. Підтримка державної політики у сфері технічного регулювання особливо важлива у таких сферах як безпека продукції, захист прав споживачів, безпека харчових продуктів, будівництво, охорона праці та здоров'я, захист навколишнього середовища, інновації та стійкість, енергоефективність та енергоменеджмент.

Належна регуляторна практика (GRP) – міжнародно визнані принципи і правила регуляторної діяльності, застосовувані уповноваженими органами та експертними установами з метою забезпечення ефективності та якості вітчизняних регуляторних актів.

Належні регуляторні практики включають адміністративні процедури, що охоплюють міжурядову координацію нормотворчої діяльності, оцінки впливу, в тому числі оцінку ризиків, регуляторну прозорість, участь зацікавлених сторін та відповідальність.

Зважаючи на те, що торговельні та інвестиційні потоки стали більш глобалізованими, наближення регуляторних підходів відповідно до міжнародних стандартів є необхідним для подолання небажаних бар'єрів в торгівлі, які сповільнюють економічне зростання країни.

Належну увагу також було зосереджено на питанні взаємодії регуляторних органів та національних органів стандартизації в контексті формування та реалізації державної політики у сфері технічного регулювання.

Одним з основних індикаторів готовності ISO до змін стало **посилення ролі країн, що розвиваються**, у діяльності Організації.

Зокрема, новим Генеральним секретарем ISO призначено пана Серхіо Мухіка, представника Чилі. Віце-президентом ISO з питань технічного менеджменту призначено пані Сау Кук Чой, представника Сінгапуру.

Під час засідання **Комітету з питань співробітництва з країнами, що розвиваються (DEVCO)** (19 вересня 2017 року), було розглянуто стан імплементації Плану дій ISO для країн, що розвиваються, на 2016–2020 роки.

Основною метою Плану дій є підтримка розвитку та зміцнення національної інфраструктури якості країн, що розвиваються, з особливим акцентом на сфері стандартизації.

ISO має намір сприяти розвитку стандартизації у країнах, що розвиваються, завдяки **новим специфічним стратегічним активам**, в першу чергу шляхом започаткування нових проектів щодо міжнародних стандартів, спрямованих на сталий розвиток у галузях, що мають особливе значення для країн, що розвиваються, та підтримки їх участі в існуючих проекти подібного характеру.

Планом дій визначено досягнення основних 5 результатів, а саме:

Результат 1: Стандартизація має визнану, ефективну роль у підтримці державної політики.

Досягнення зазначеного результату є важливою умовою розвитку та функціонування сталої національної інфраструктури якості. Однак у багатьох країнах, що розвиваються, регуляторні органи не мають повного розуміння ролі стандартів у цьому контексті. Базуючись на багаторічному досвіді, ISO має намір сприяти зміцненню взаємозв'язків між стандартизацією та державною політикою шляхом поширення знань, сприяння обізнаності та підтримки застосування передового досвіду країнами, що розвиваються.

Результат 2: Посилення стратегічної спроможності національних органів стандартизації.

Цей результат стосується поліпшення спроможності національних органів стандартизації у найважливіших сферах діяльності та удосконалення їх функціонування в довгостроковій перспективі. Особливо це стосується здатності визначати та сприяти виконанню національних пріоритетів, забезпечувати фінансову стійкість організації, залучати зацікавлені сторони до процесів стандартизації та сприяти покращенню рівня освіти у сфері стандартизації з метою підвищення обізнаності, особливо серед молодших поколінь, щодо важливості стандартів для ринків і суспільства.

Результат 3: Посилення потенціалу національних органів стандартизації на робочому та технічному рівні.

Цей результат стосується посилення спроможності національних органів стандартизації ефективно виконувати свою місію, що включає використання додаткових принципів розроблення стандартів, застосування інструментів управління проектами до процесу розроблення стандартів, надання якісних послуг розробникам і користувачам стандартів, розповсюдження стандартів та оптимальне використання інформаційних та комунікаційних технологій.

Результат 4: Підвищення рівня залученості країн-членів, що розвиваються, до процесів міжнародної стандартизації.

Підвищення рівня залученості країн-членів, що розвиваються, до процесів міжнародної стандартизації значно сприяє інтеграції країни до світових ринків. Міжнародна стандартизація є важливим та ефективним інструментом для застосування кращих належних практик та забезпечення належного рівня охорони здоров'я громадян та екологічної безпеки.

Результат 5: Координація та взаємодія з іншими організаціями та в рамках проектів, які реалізуються.

Координація між різними гравцями, що займаються проектами розвитку, такими як донори, міжнародні організації, регіональні організації зі стандартизації та країни-члени ISO, які володіють навичками та ресурсами в галузі розвитку, є важливою для уникнення дублювання зусиль і отримання підвищеного рівня ефективності.

Результати, визначені в Плані дій, будуть досягнуті за рахунок **нових проектів та заходів, організованих на глобальному, регіональному та державному рівнях**, а саме:

- глобальні дії будуть спрямовані на всіх членів ISO і включатимуть в себе поширення матеріалів, інструментів та інформаційних послуг, що охоплюють тематику, що становить загальний інтерес для членів ISO.
- регіональні проекти включатимуть в себе просвітницьку роботу, орієнтовану на питання регіональних аспектів ефективного управління у сфері стандартизації.
- державні програми будуть зосереджені на підготовці та технічній допомозі національним органам стандартизації для підтримки конкретних результатів Плану дій.

Відповідні заходи доповнюватимуться спонсорськими програмами ISO, новими ініціативами (на основі досліджень та консультацій з членами та партнерами ISO), націленими на започаткування нових проектів у сфері стандартизації, що представляють особливий інтерес для країн, що розвиваються, а також застосуванням новітніх технологій,

ІТ-платформ та інструментів для підтримки обміну інформацією та прийняття рішень серед членів ISO.

У рамках участі у Генеральній асамблеї представники української делегації взяли участь у засіданнях тематичних груп, зокрема:

Тематичній групі "Інновації у розробленні стандартів", в рамках якої учасникам надано рекомендації стосовно застосування майбутніх стандартів щодо захисту навколишнього середовища. Також надано інформацію щодо розроблення цих стандартів із застосуванням *інноваційних методів* управління проектами, використовуючи спроможність *працювати в віртуальних командах* для створення стандартів та *спільної роботи он-лайн*.

Тематичній групі "Експерти: як залучити молоде покоління", у рамках якого розглянуто спільну проблему, з якою зустрічаються члени ISO: як продемонструвати важливість стандартизації молодим спеціалістам і залучити їх до роботи у зазначеній сфері.

На сьогодні велика кількість експертів технічних комітетів мають десятирічний досвід роботи у сфері стандартизації, що є неоціненним ресурсом для ISO. Основним завданням наразі є досягнення достатньо високого рівня залучення молодого покоління експертів.

Це вимагатиме, щоб ISO та її члени спільно співпрацювали і створювали цільові ініціативи для:

- підвищення рівня досвіду у сфері стандартизації серед молодших експертів,
- уточнення вартісної пропозиції щодо участі у розробці стандартів,
- зниження бар'єрів для участі у процесах стандартизації;
- покращення комунікації та налагодження партнерських відносин з відповідними об'єднаннями та організаціями.

Для досягнення поставленої мети важливим є ***винайдення нового способу збалансувати представництво та навички в комітетах ISO та забезпечити їх довговічність***.

Крім того, під час асамблеї відбулася групова дискусія щодо взаємного партнерства **"Взаємодія з організаціями зі стандартизації, іншими організаціями та консорціумами".** Під час обговорення учасники мали змогу зустрітися з представниками організацій-партнерів, зокрема Партнерських організацій щодо розроблення стандартів (PSDO), щоб ***дослідити можливості змін заради майбутнього***, і зосередитись на таких основних темах:

- оновлення політики ISO щодо співробітництва з партнерами у сфері розроблення стандартів;
- переваги партнерства, координація зусиль та уникнення дублювання;
- погляди партнерів щодо подальшого розвитку співпраці з ISO;
- управління ризиками.

Також було проведено панельну дискусію з питань **глобального впливу ISO**, під час якої було охоплено питання щодо:

- ролі та значення міжнародних стандартів у контексті Угоди про технічні бар'єри в торгівлі СОТ;
- інфраструктури якості для підтримки торгівлі та сталого розвитку;
- ролі міжнародних стандартів для підтримки економічного зростання галузей через доступ до експортних ринків;
- ролі міжнародних стандартів у сфері захисту прав споживачів.

Своєрідним продовженням дискусійних питань стало обговорення доповіді "**Співробітництво з IEC та ITU",** в ході якого було приділено увагу основним аспектам роботи **Всесвітнього співробітництва зі стандартизації (WSC)** – об'єднання трьох організацій (ISO, IEC та ITU), створеного у 2001 році для спільної роботи в галузі міжнародної стандартизації.

Прикладом технічного співробітництва ISO, IEC та ITU стало проведення ***Першого всесвітнього Форуму щодо розумних міст*** 13–14 липня 2016 року у м. Сінгапур. ***Другий всесвітній Форум щодо розумних міст*** відбудеться 15–16 листопада 2017 року у

м. Барселона.

Варто зазначити, що цього року Всесвітній день стандартів, який відзначається щороку 14 жовтня, проходитиме під гаслом **"Стандарти роблять міста розумнішими".**

До 2050 року близько 70 % населення світу проживатимуть в містах. Тому потрібно бути готовими до викликів майбутнього. Однак, розбудова розумних міст – це надзвичайно складний процес, оскільки перед кожним окремим містом постають власні виклики та завдання, вимоги та потреби у вирішенні проблемних питань.

Міжнародні стандарти можуть значно спростити це завдання, оскільки їх застосування підтримує розроблення оптимізованих рішень, що можуть бути адаптовані до кожного окремого міста, і в той же час вони є рушійною силою досягнення сумісності технологій і допомагають користувачам порівнювати можливості та вибирати найкраще рішення.

За допомогою стандартів можна зробити міста розумнішими крок за кроком, оскільки кожна окрема частина інтелектуальних можливостей зростає у взаємозв'язку з іншими складовими.

Під час Генеральної асамблеї також було представлено **новий документ щодо політики ISO з розповсюдження, продажу та відтворення публікацій і захисту авторських прав** (**ISO POCOSA 2017**), який набирає чинності з 1 січня 2018 року. За необхідності перехідний період може бути продовжено ще на рік з дозволу Центрального секретаріату ISO [1].

Увагу присутніх звернули на ***нові положення ISO POCOSA 2017***:

– документи ISO можуть бути розповсюджені Центральним секретаріатом ISO, країнами-членами ISO та національними комерційними дистриб'юторами.

– нова опція – Центральний секретаріат ISO перенаправлятиме клієнтів на сайт національного органу стандартизації у разі звернення безпосередньо до секретаріату ISO.

– потреба повідомляти ISO про стандарти, на які є посилання в законодавстві, оскільки оприлюднювати зміст стандартів безкоштовно суворо заборонено.

Відповідальність за розповсюдження стандартів ISO повністю покладено на національний орган стандартизації. За недотримання правил POCOSA ISO 2017 передбачено санкції, включаючи виключення з Організації.

Основним підтвердженням гасла Генеральної асамблеї "**Відкриті для нового, відкриті для змін"** стала **зміна формату засідань ISO**.

Так, головною інновацією Генеральної асамблеї стала **Відкрита зона (Open Zone) –** окремий майданчик з екраном для презентацій та декількома комп'ютерами, винесений за межі зали для засідань**,** де під час перерви на каву у вільній неофіційній формі можна було поспілкуватися з фахівцями інших країн, дізнатися більше про новітні тенденції у сфері стандартизації.

У Відкритій зоні працювали консультанти, які в будь-який момент готові були дати відповіді на питання присутніх щодо:

– Передбачення діяльності (Foresight activities) – подальше зміцнення та розширення мережі членства ISO для визначення майбутніх тем та нових вимог до стандартизації для більш ефективного обслуговування потреб ринків та суспільства;

– Залучення нових експертів (Attracting new experts) – розроблення та впровадження інноваційних програм, обмін ідеями та кращими практиками для залучення та підтримки нового покоління експертів;

– Співпраця з IEC, ITU та іншими організаціями (Cooperation with IEC, ITU) – ініціювання, зміцнення та розширення співпраці з організаціями-партнерами, забезпечення оптимальної координації технічної роботи та розроблення нових стандартних рішень для цифрового покоління для досягнення відповідності діяльності ISO поточним та майбутнім потребам зацікавлених сторін;

– Технічні комітети майбутнього (TC of the future) – підвищення оперативності технічних комітетів ISO/TC, підтримка розроблення та впровадження IT-середовища

відповідно до цілей Стратегічного плану ISO на період 2016–2020 років, підвищення ефективності процесів стандартизації, організаційної структури та їх сумісності з іншими організаціями стандартів.

Крім того, в рамках засідання було **використано нові методи врахування поглядів учасників**, такі як опитування шляхом анкетування, мозковий штурм. Подібні методи доцільно використовувати у процесах стандартизації на національному рівні.

Завершальним етапом Генеральної асамблеї стало **вручення нагороди ім. Лоуренс Айкера – премії за новітні досягнення в галузі стандартизації**.

Нагороду отримав технічний комітет ISO/TC 228 "Туризм та туристичні послуги" (INNORPI, Туніс), який співпрацював з UNE (Іспанія) в рамках проекту Twinning. Для роботи була створена нова робоча група для вирішення питань, пов'язаних з ключовими напрямками туризму та можливими моделями управління, які можна використовувати і в інших галузях промисловості.

Крім цього, до роботи ISO/TC 228 долучилися дві додаткові групи щодо сталого розвитку, які займаються розробленням стандартів щодо екстремального туризму та послуг дайвінгу, підвищуючи обізнаність туристів та постачальників послуг у зазначеній галузі.

Голова комітету ISO/TC 228 пан Мунір бен Мілед під час свого виступу зазначив: "Очікується, що глобальне впровадження і застосування стандартів гарантуватиме сталий розвиток на всіх рівнях надання послуг. Підтримання ідеї здорового способу життя сприятиме покращенню стану навколишнього середовища та якості життя, а також більш ефективному використанню природних ресурсів".

Цьогорічна **Відкрита сесія Генеральної асамблеї ISO** передбачала відвідування провідних німецьких компаній для вивчення досвіду розвитку промисловості і інноваційних технологій Німеччини, а саме:

1. EUREF Campus - Electromobility and startups;
2. BMW motor cycle production plant;
3. Otto Bock Science Center;
4. Siemens gas turbine plant.

Вивчення передового міжнародного досвіду щодо розроблення та застосування пришвидшеного механізму гармонізації стандартів до міжнародних вимог, включаючи **нові матеріали та ініціативи на національному і міжнародному рівнях**, підвищення рівня ефективності розроблення стандартів, їх відповідності до потреб і вимог сучасного бізнесу є надзвичайно корисним для України в контексті становлення і розвитку національної системи стандартизації, включаючи визначення проблемних питань, цілей, шляхів розв'язання та досягнення результатів.

В цьому контексті становлення нової інфраструктури якості України протягом трьох років та її активного реформування прийнято три нові базові Закони України "Про стандартизацію", "Про метрологію та метрологічну діяльність" та "Про технічні регламенти та оцінку відповідності", з метою реалізації яких розроблено понад 80 підзаконних нормативно-правових актів.

Створено незалежний національний орган стандартизації, який розпочав свою діяльність з січня 2015 року.

Фонд національних стандартів становить 22636 національних стандартів, з яких 12988 – міжнародні та європейські стандарти, прийняті як національні, що становить 57,4 % їх загальної кількості, з них:

7 277 – на основі міжнародних стандартів;

5 711 – на основі європейських стандартів.

У сфері оцінки відповідності здійснено перехід від обов'язкової сертифікації продукції в державній системі сертифікації до оцінки відповідності вимогам технічних регламентів. Перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, в Україні скорочено на 87,6 %, а з 1 січня 2018 року буде скасовано.

Прийнято 53 технічних регламентів, з яких 50 розроблено на основі європейських директив. 48 технічних регламентів впроваджено.

Українську систему акредитації визнано на міжнародному рівні.

Інфраструктура призначених органів з оцінки відповідності продукції вимогам технічних регламентів складає 108 акредитованих органів. Також Національним агентством з акредитації акредитовано 449 випробувальних лабораторій.

У сфері метрології Україна перша і єдина з країн СНД, яка здійснила перехід до міжнародної моделі метрологічної системи на основі рекомендацій OIML, зокрема, вдвічі скорочено перелік категорій законодавчо врегульованих засобів вимірювальної техніки (із 160 залишилось 80 категорій відповідно до європейської практики).

У серпні 2015 року розпорядженням Уряду схвалено Стратегію розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року, реалізація якої дозволить створити сучасну систему технічного регулювання, визнану на міжнародному рівні.

Під час Другого засідання Комітету асоціації Україна – ЄС у торговельному складі (28–29 вересня 2017 року, м. Брюссель) європейськими експертами було відзначено значний прогрес у сфері усунення технічних бар'єрів в торгівлі. До кінця цього року планується провести чергове засідання робочої групи з питань усунення технічних бар'єрів в торгівлі в рамках Діалогу високого рівня Україна – ЄС у промисловій сфері.

Завдання системи технічного регулювання, стандартизації, метрології України на найближчу перспективу:

Стандартизація:

удосконалення законодавства, а саме розроблення проектів законів України Про внесення змін до Митного кодексу України; Про внесення змін до Податкового кодексу України; Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо військової стандартизації; Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про стандартизацію" *(внесення змін до законодавчих актів, що не включені до законопроекту зареєстрованого 19.09.2017 у Верховній Раді України за № 7123)*;

прийняття не менш ніж 1000 міжнародних та європейських стандартів як національних.

забезпечення підписання Меморандуму про взаєморозуміння між ДП "УкрНДНЦ" та Європейським комітетом телекомунікаційних стандартів (ETSI).

Метрологія:

забезпечення створення 4 державних первинних еталонів, звірення 3 державних первинних еталонів та започаткування робіт щодо створення 6 і удосконалення 5 державних первинних еталонів;

забезпечення здійснення моніторингу відповідності уповноважених на проведення повірки ЗВТ суб'єктів господарювання вимогам Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» після внесення відповідних змін до цього Закону законопроектом реєстраційний № 6235д;

надання консультативної допомоги ЦОВВ щодо приведення 121 нормативно-правових актів у відповідність до Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» та погодження відповідних проектів нормативно-правових актів.;

забезпечення погодження із заінтересованими ЦОВВ проектів Законів України «Про внесення змін до деяких законів України щодо метрології та метрологічної діяльності», «Про приєднання України до Метричної конвенції».

Оцінка відповідності та акредитація:

супроводження у ВРУ проекту Закону реєстраційний № 6235д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо технічних регламентів та оцінки відповідності»;

забезпечення прийняття Кабінетом Міністрів України постанови Уряду щодо формату ідентифікаційного номеру призначених органів з оцінки відповідності;

забезпечення розроблення та прийняття наказу Мінекономрозвитку стосовно визнання

такими, що втратили чинність деяких наказів у зв'язку із втратою чинності Декрету Кабінету Міністрів України «про стандартизацію і сертифікацію»;

продовження формування інфраструктури призначених органів з оцінки відповідності на виконання робіт згідно з технічними регламентами [3].

Висновки. Таким чином**,** низка реформ, здійснених Мінекономрозвитку у сфері технічного регулювання протягом 2017 року, спрямована на економічну стабілізацію нашої держави.

Виконання усіх завдань системи технічного регулювання, стандартизації, метрології України на 2017 рік спрямоване на виконання глобального завдання у цій сфері – **підписання Угоди АСАА** [4] у трьох пріоритетних секторах та проведення роботи щодо підготовки до розширення Угоди на інші пріоритетні сектори, включеного до середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік. Результатом домовленості за всіма напрямками має стати визнання системи технічного регулювання України на міжнародному рівні, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

З урахуванням рекомендацій ISO доцільним також є залучення бізнес-структур до процесів стандартизації в Україні шляхом пропагування переваг міжнародної стандартизації. Одним з механізмів такого пропагування може бути проведення дворівневої просвітницької кампанії на центральному та регіональному рівнях та посилення зворотного зв'язку з бізнесом [2].

Актуальним питанням залишається активізація участі українських ТК у роботі відповідних технічних комітетів ISO, що сприятиме запровадженню світової практики стандартизації на національному рівні, узгодженню технічної політики з торговими партнерами, врахуванню національних інтересів у процесі розроблення міжнародних стандартів.

Ефективним напрямом залучення передового міжнародного досвіду у сфері стандартизації є участь українських фахівців у тематичних семінарах, конференціях, навчальних програмах, що проводяться ISO. Водночас, дієвим механізмом імплементації міжнародної практики може стати проведення навчальних семінарів або курсів в Україні.

Здобуті знання та інновації стануть основою для нарощування потенціалу України у зазначеній сфері та досягнення релевантності потребам національної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт ISO. – Режим доступу : http://www.iso.org.
2. Віткін Л.М., Хімічева Г.І, Зенкін А.С. Сучасна система технічного регулювання України: теорія та практика. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2011. – 492 с.
3. Стратегія розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року, схвалена Розпорядженням КМУ від 19.08.2015 № 844-р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/844-2015-%D1%80.
4. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони // Урядовий портал (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України). – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_UkraineEU_Association_Agreement_(body).pdf.

Виткин Л. М.

МЕЖДУНАРОДНАЯ СТАНДАРТИЗАЦИЯ ОТКРЫТАЯ ДЛЯ ИЗМЕНЕНИЙ

Определены ключевые направления Плана действий ISO, проанализированы результаты Плана и основные принципы и критерии внесения изменений в основополагающих документов ISO. Проанализированы базовые стратегические программы указанной стратегии в призме выполнения этих программ в украинской системе технического

регулирования. Определены задачи системы технического регулирования, стандартизации, метрологии Украины на ближайшую перспективу.

***Ключевые слова**: международный стандарт, техническое регулирование, стандартизация, метрология.*

L. Vitkin

INTERNATIONAL STANDARDIZATION OPEN FOR CHANGE

The main directions of the ISO Action Plan are outlined, the results of the Plan and the main principles and criteria for making changes to the ISO core documents are analyzed. The basic strategic programs of the specified strategy in the prism of implementation of the provisions of these programs in the Ukrainian system of technical regulation are analyzed. The tasks of the system of technical regulation, standardization, metrology of Ukraine for the near future are determined.

***Key words:** international standard, technical regulation, standardization, metrology.*

УДК 006.83

Володарський Є. Т., Аксьонова Л. І.

СТАТИСТИЧНА МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРОЦЕСІВ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПРОДУКЦІЇ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглядають актуальність та необхідність оцінювання результативності процесів життєвого циклу продукції (ЖЦП), враховуючи при цьому особливості машинобудівного підприємства. Пропонують метод оцінювання результативності цих процесів, спрямований на підвищення об'єктивності одержуваних оцінок та достовірності прийнятих рішень про їх результативність.

Ключові слова: оцінювання результативності процесів, система управління якістю, машинобудівне підприємство, статистична модель, життєвий цикл продукції.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Впровадження сучасних систем управління якістю (СУЯ), що відповідають міжнародним стандартам серії ISO 9000 [1], на вітчизняних підприємствах набувають останнім часом усе ширшого характеру. Це зумовлено реалізацією стратегічного напрямку України, спрямованого на підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та є необхідною умовою виходу їх на світовий ринок. Особливістю стандартів серії ISO 9000 є те, що вони ставлять вимоги не до якості продукції безпосередньо, а до якості результатів процесів СУЯ, які мають забезпечувати її передбачуваний та стабільний рівень. У зв'язку з цим актуальним є питання оцінювання результативності СУЯ з метою її постійного поліпшування.

Ключова роль у забезпеченні конкурентоспроможності товаровиробників на внутрішньому й зовнішньому ринках належить підприємствам машинобудівної галузі, частка яких у вітчизняній промисловості становить 17,4%. На сьогодні машинобудівні підприємства характеризуються малосерійним та одиничним виробництвом продукції, що передбачає вимоги до якості продукції визначати у вигляді контрактних вимог замовника. Ці вимоги для подальшої оцінки рівня їх виконання пов'язані з процесами життєвого циклу продукції (ЖЦП), оскільки вони своїми результатами формують проміжні характеристики